

समाचार दैनिक

Email: sdainik99@gmail.com
Website: www.esamachardainik.com

जनकपुर

विज्ञापनको
लागि सम्पर्क
९८५४०२०९२२
९८५४०२५१६४

वर्ष ८

अंक ०६

२०८३ साउन

६ गते बुधवार

(22 July 2026) पृष्ठ ४

मूल्य रु. ३।-

जनकपुरमा हर्क साम्पाडका कार्यकर्ता लखेटिए

दैनिक समाचारदाता जनकपुरधाम, ५ साउन । जनकपुरधामस्थित जानकी मन्दिर परिसरबाट श्रम संस्कृति पार्टीका नेता तथा कार्यकर्तालाई लखेटिएको छ। पार्टी अध्यक्ष हर्कराज साम्पाडको स्वागतका लागि पुगेका कार्यकर्तालाई हिन्दु सम्राट सेनाका कार्यकर्ताले त्यहाँबाट हटाएका हुन्। साम्पाड मंगलबार जानकी मन्दिर दर्शनका लागि जनकपुर आउने कार्यक्रम रहेको थियो। उनी आउनुअघि स्वागतका लागि

पुगेका पार्टीका नेता तथा कार्यकर्तालाई हिन्दु सम्राट सेनाका कार्यकर्ताले लखेटेका हुन्। श्रम संस्कृति पार्टीले आज जनकपुरधाममा साधारण सभा तथा पार्टी प्रवेश कार्यक्रम आयोजना गरेको छ। सोही कार्यक्रममा सहभागी हुन साम्पाड जनकपुर आउने तयारीमा छन्। हिन्दु सम्राट सेनाले भने विगतमा साम्पाडले गाई काटेर खानुपर्ने अभिव्यक्ति दिएको आरोप

सर्लाहीका उखु किसानलाई समयमै अनुदान

दैनिक समाचारदाता जनकपुरधाम, ५ साउन । सरकारले यस वर्ष उखु किसानलाई अनुदान रकम समयमै उपलब्ध गराएपछि सर्लाहीका किसान खुसी भएका छन्। उखु क्रसिड सिजन २०८२/८३ मा उत्पादन गरेको उखुका लागि सरकारले प्रतिक्विन्टल ७० रुपैयाँका दरले अनुदान उपलब्ध गराएको हो। सरकारको निर्णयअनुसार सर्लाहीका १८ हजार ३५१ जना उखु किसानले कुल ४१ करोड २२ लाख २१ हजार ८६९ रुपैयाँ अनुदान प्राप्त गरेका छन्। कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय (कोलेनिका) सर्लाहीका लेखापाल रामबाबु यादवका अनुसार असार मसान्तभित्रै सबै किसानको बैंक खातामा अनुदान रकम जम्मा गरिसकिएको छ। चिनी उद्योगहरूले उपलब्ध गराएको विवरणका आधारमा किसानको खातामा रकम पठाइएको उनले बताए। अघिल्ला वर्षहरूमा अनुदान रकम प्राप्त गर्न किसानले आन्दोलन गर्नुपर्ने अवस्था थियो। दसैँ, तिहार र छठजस्ता प्रमुख चाडपर्वसम्म पनि रकम नपाउँदा किसान निराश हुने गरेका थिए। तर यस वर्ष समयमै अनुदान प्राप्त भएपछि किसान उत्साहित भएका

छन्। हरिवन नगरपालिका(११ का अगुवा किसान राजकुमार उप्रेतीले आन्दोलन नगरी सहज रूपमा अनुदान प्राप्त गरेको यो पहिलो अनुभव भएको बताए। उनका अनुसार इन्दुशंकर चिनी मिल हरिवनले प्रतिक्विन्टल ६२० रुपैयाँका दरले उखुको मूल्य समयमै भुक्तानी गरिसकेको छ भने सरकारले दिएको प्रतिक्विन्टल ७० रुपैयाँ अनुदानले थप राहत पुगेको छ। यता, सर्लाहीका तीन चिनी मिलमध्ये अन्नपूर्ण चिनी मिल, धनकौल ले भने किसानको बक्यौता रकम अभै भुक्तानी

गरेको छैन। भुक्तानी नदिएपछि प्रहरीले मिलका सञ्चालक शैलेन्द्र गुप्ता र विनोद साह कलवारलाई पक्राउ गरी अनुसन्धान अघि बढाएको छ। नेपाल उखु उत्पादक महासंघका अध्यक्ष श्यामबाबु रायले अन्नपूर्ण चिनी मिलबाट किसानलाई भुक्तानी दिलाउन प्रमुख जिल्ला अधिकारीसहित सुरक्षा निकायले निरन्तर समन्वय गरिरहेको जानकारी दिए। उनका अनुसार उक्त मिलमा उखु बिक्री गरेका किसानले सरकारबाट पाउने अनुदान रकम भने बैंक खातामा प्राप्त गरिसकेका छन्।

सर्लाहीका प्रमुख जिल्ला अधिकारी विजयराज सुवेदीले उद्योगी र किसानबीच समन्वय गरी बक्यौता भुक्तानी गराउने प्रयास भइरहेको बताए। किसानका अनुसार अन्नपूर्ण चिनी मिलबाट करिब २२ करोड रुपैयाँ भुक्तानी लिन बाँकी छ। अन्नपूर्ण चिनी मिलले उखु क्रसिड सिजन २०८२/८३ मा किसानबाट ९ लाख ९३ हजार ७५२ दशमलव ६७ क्विन्टल उखु खरिद गरेको थियो, जसको मूल्य ६१ करोड ६१ लाख २६ हजार ६५५ रुपैयाँ रहेको जनाइएको छ।

सामाजिक तथा सांस्कृतिक सद्भाव कायम गरौं

- सबै जाति, धर्म, भाषा, संस्कृति र परम्पराको आदर गरौं,
- विविधतामा एकता नै नेपालको चिनारी हो भन्ने भावना विकास गरौं,
- आपसी सम्मान, सहनशीलता र भाइचाराको सम्बन्ध अझ बलियो बनाऔं,
- सामाजिक विभेद, घृणा र भेदभाव अन्त्य गर्न योगदान गरौं,
- चाडपर्व, संस्कार र संस्कृतिलाई सद्भावका साथ मनाऔं,
- अफवाह, द्वेषपूर्ण सूचना र भ्रामक प्रचारबाट सचेत रहौं,
- संवाद, सहकार्य र समझदारीमार्फत समस्या समाधान गरौं,
- समावेशी, शान्तिपूर्ण र सभ्य समाज निर्माणमा योगदान गरौं।

सामाजिक तथा सांस्कृतिक सद्भाव, समुन्नत समाजको आधार

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

मल पर्याप्त, किसान भने अभै वञ्चित

वीरेन्द्र कर्ण
जनकपुरधाम, साउन ५ । मनसुन भित्रिएसँगै धान रोपाइँ सुरु भएपछि रासायनिक मलको माग पनि उच्च बनेको छ। कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड, शाखा कार्यालय जनकपुरधाममा हाल पर्याप्त मात्रामा मल मौज्जात रहेको छ भने दैनिक करिब २ मेट्रिक टन मल बिक्री भइरहेको कार्यालयले जनाएको छ। यद्यपि, स्थानीय तहको सिफारिसमा डिलर तथा सहकारीहरूले ठूलो परिमाणमा मल उठाए पनि वास्तविक किसानसम्म पर्याप्त मात्रामा पुग्न नसकेको गुनासो बढ्दै गएको छ। धनुषाका केही स्थानमा किसानले मल अभावकै बीच धान रोपाइँ

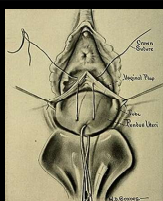
गर्न बाध्य भएको अवस्था देखिएको छ। कृषि सामग्री कम्पनीको जनकपुर शाखाले आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा साउनदेखि असार मसान्तसम्म ५२ करोड ५८ लाख ८९ हजार ३२ रुपैयाँ बराबरको १८ हजार ७४५ मेट्रिक टन युरिया, डीएपी, पोटास र कृषि चून बिक्री गरेको जनाएको छ। यसमध्ये ११ हजार २४१.३५ मेट्रिक टन युरिया, ७ हजार ३४३ मेट्रिक टन डीएपी, ३४०.१० मेट्रिक टन पोटास तथा १६०.९० मेट्रिक टन कृषि चून बिक्री गरिएको छ। शाखा कार्यालयका सहायक प्रबन्धक बेचनकुमार साहका अनुसार धानबालीका लागि आवश्यक पर्ने मल पर्याप्त

मौज्जातमा रहेकाले अभाव हुने अवस्था छैन। उनका अनुसार धनुषा र महोत्तरीका २७ स्थानीय तहमा रहेका २०९ सहकारी संस्थामार्फत किसानसम्म मल वितरण हुँदै आएको छ। तर, सम्बन्धित पालिकाको ढिलासुस्ती, कोटा उठाउन हुने ढिलाइ तथा राजनीतिक प्रभावका कारण वास्तविक किसानले सहज रूपमा मल पाउन नसकेको गुनासो छ। खजुरीका किसान योगेन्द्र मण्डलका अनुसार स्थानीय तहले ढुवानी, लोड(अनलोड)लागतका अतिरिक्त खर्चसमेत जोडेर बिक्री मूल्य निर्धारण गर्दा सरकारी मल किन्न पनि किसानले थप आर्थिक भार बेहोर्नुपरेको छ।

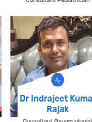
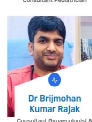
किसानका अनुसार प्रदेश सरकारले तोकेको कोटाअनुसार स्थानीय तहले समयमा मल नउठाउने र उठाएपछि पनि केही सहकारीले मनोमानी ढंगले वितरण गर्ने गरेका कारण धेरै किसान महँगो मूल्यमा भारतीय मल किन्न बाध्य छन्। सहकारीमार्फत हुने मल वितरण प्रणाली पारदर्शी नभएको आरोपसमेत किसानहरूले लगाएका छन्। धनुषामा करिब ४२ हजार हेक्टर क्षेत्रफलमा धान खेती हुने गरेको छ। अन्नको भण्डार मानिने मधेश प्रदेशमा समयमै पर्याप्त मल उपलब्ध हुन नसके यस वर्ष धान उत्पादनमा प्रतिकूल असर पर्ने चिन्ता किसानहरूले व्यक्त गरेका छन्।

अब अनलाइनबाट बुकिङको सुविधा

divyaclinicjanakpur.com

- पाठेघरको असामान्य रक्तस्राव
- इन्डोमेट्रियोसिस
- रजोनिवृत्ति
- पिल्भिक दखाइ
- डिस्मेनोरिया (पीडादायी महिनावारी)
- पीडादायी यौनसम्पर्क
- स्त्री रोग तथा प्रसुती सम्बन्धी रोग
- बाल रोग
- बाँझपनको उपचार
- दखाई विनाको सत्केरी

सम्पर्क ठेगाना

दिव्या विलनिक एण्ड डायग्नोस्टिक सेन्टर

जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका वडा नं. १०,
Phone :9861147201

नैना होस्पिटल प्रा.लि.

जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका वडा नं. ८ रामानन्द चौक,
Phone :977041 591035, Mob. 9801674020

सम्पादकीय

ई-रिक्सा व्यवस्थापनको अब ढिलाइ किन ?

जनकपुरधाममा ई-रिक्साको संख्या तीव्र रूपमा बढ्दै जाँदा यसको व्यवस्थापन चुनौतीपूर्ण बन्दै गएको छ। सार्वजनिक यातायातको सहज माध्यमका रूपमा स्थापित ई-रिक्साले हजारौंलाई रोजगारी दिएको छ भने सर्वसाधारणलाई सस्तो र सुलभ यात्रा सुविधा पनि उपलब्ध गराएको छ। तर दर्ताविहीन सवारी, चालक अनुमतिपत्र (लाइसेन्स) बिना सञ्चालन, ट्राफिक नियमको बेवास्ता र कमजोर नियमनका कारण यसको सकारात्मक पक्ष ओझेलमा पर्न थालेको छ। दुर्घटनाको जोखिम बढ्दै जानु र सडक व्यवस्थापन अस्तव्यस्त हुनु यसको प्रत्यक्ष परिणाम हो।

यही सन्दर्भमा जनकपुरधाममा सरोकारवालाबीच भएको छलफलले समस्याको पहिचान मात्र गरेको छैन, समाधानका सम्भावित उपाय पनि प्रस्तुत गरेको छ। मधेश प्रदेश सरकार, स्थानीय तह, सुरक्षा निकाय, नागरिक समाज, पत्रकार र ई-रिक्सा चालक संगठन एकै ठाउँमा बसेर समाधान खोज्नु सकारात्मक संकेत हो। तर अब छलफललाई कागजमा सीमित नराखी कार्यान्वयनमा लैजानु नै सबैभन्दा ठूलो चुनौती हो।

ई-रिक्सा चालकहरूले अधिकांश चालक औपचारिक शिक्षाबाट वञ्चित भएकाले लिखित परीक्षाभन्दा प्रयोगात्मक (ट्रायल) परीक्षालाई प्राथमिकता दिनुपर्ने सुझाव दिएका छन्। यो सुझाव व्यावहारिक देखिए पनि ट्राफिक चिन्ह, सडक सुरक्षाका आधारभूत नियम र कानुनी दायित्वबारे न्यूनतम ज्ञान भने हरेक चालकमा अनिवार्य हुनुपर्छ। त्यसैले ट्रायलसँगै सरल र व्यवहारिक प्रकृतिको आधारभूत लिखित वा मौखिक मूल्याङ्कनको व्यवस्था गर्न सकिन्छ। उद्देश्य चालकलाई असफल बनाउनु होइन, सुरक्षित बनाउनु हो।

जनकपुरधाम धार्मिक, ऐतिहासिक तथा मधेश प्रदेशको राजधानीसमेत भएकाले यहाँको यातायात व्यवस्था व्यवस्थित हुनु आवश्यक छ। ई-रिक्साको अनिवार्य दर्ता, चालकको स्पष्ट पहिचान खुल्ने ज्याकेट, स्थानीय तहको अभिलेख प्रणाली, सञ्चालन क्षेत्रको स्पष्ट निर्धारण तथा ट्राफिक नियमको कडाइका साथ कार्यान्वयन अब विकल्प होइन, आवश्यकता बनिसकेको छ।

यससँगै सडकको नामकरण, एकतर्फी (वन-वे) र दुईतर्फी (टु-वे) सवारी व्यवस्थापन, पार्किङको उचित व्यवस्था तथा नियमित अनुगमनलाई पनि प्राथमिकतामा राख्नुपर्छ। यी सुधारहरू ई-रिक्साका लागि मात्र होइन, समग्र शहरी यातायात व्यवस्थापनका लागि अपरिहार्य छन्।

ई-रिक्सा समस्या होइन, अव्यवस्थित सञ्चालन समस्या हो। त्यसैले राज्यले जीविकोपार्जनको यो माध्यमलाई निरुत्साहित गर्ने होइन, कानुनी दायराभित्र ल्याएर सुरक्षित, व्यवस्थित र मर्यादित बनाउने नीति अवलम्बन गर्नुपर्छ। जनकपुरधामलाई सभ्य र व्यवस्थित राजधानीका रूपमा विकास गर्ने हो भने ई-रिक्सा व्यवस्थापनको सुरुआत अब थप ढिला हुनु हुँदैन।

तपाईंको आज

मेष : दिन शुभ फलदायक छ । कार्य सिद्धि, द्रव्य लाभ, विजय, काममा सफलता हुन सक्छ ।
वृष : विहान तनाव, दौडधूप भए पनि दिनभर सुख-सन्तोष, कार्य सिद्धि हुने सम्भावना छ ।
मिथुन : बिहानको समयमा धनप्राप्ति, प्रतिष्ठा बढ्ला तर त्यसपछि भने विवाद नहोला भन्न सकिन्न ।
कर्कट : शुरुमा तनाव, खर्च भए पनि दिनभर समय शुभ छ । ऐश्वर्य प्राप्ति, सन्तोष होला ।
सिंह : विहानको समय उपहारादि वस्तु प्राप्ति तर त्यसपछि खर्च, धन हानि हुने सम्भावना छ ।
कन्या : दिनको शुरुवातमा नोकसानी नहोला भन्न सकिन्न । त्यसपछि भने लाभ, सफलता होला ।
तुला : शुरुमा मिष्टान्न भोजन, पैसा प्राप्तिको सम्भावना छ तर त्यसपछि दिनभर तनाव होला ।
वृश्चिक : दिन शुभ फलदायक छ । स्वस्थता, स्फूर्ति बढ्ने, इष्टमित्रसँग भेटघाट, लाभ हुन सक्छ ।
धनु : समय बलवान् छ । मान-सम्मान, राजनीतिक सफलता, कामकाज सफल हुने देखिन्छ ।
मकर : बिहान कार्य असफल भए पनि दिनभर राज्यबाट सुख, मान-प्रतिष्ठा वृद्धिको सम्भावना छ ।
कुम्भ : शुरुमा समस्या सुल्फ्ने, सम्मान बढ्ने तर त्यसपछि भने दुःख-कष्ट आइपर्न सक्छ ।
मीन : तपाईंका लागि समय शुभ छ । परीक्षा, खेलकुद, मुद्दा आदिमा विजय, प्रतिष्ठा वृद्धि होला ।

डा.जीवन काफ्ले

गणितीय विज्ञान भनेको शुद्ध गणित, अनुप्रयुक्त गणित, तथ्याङ्कशास्त्र, कम्प्युटेसनल गणित, डेटा विज्ञान, बीमाङ्क विज्ञान, कृत्रिम बुद्धिमत्ता, मेसिन लर्निङ तथा अन्य गणितमा आधारित अन्तरविषयक क्षेत्रहरूलाई समेट्ने व्यापक अध्ययन र अनुसन्धानको क्षेत्र हो। यसले गणितीय सिद्धान्त, विधि र प्रविधिको विकास तथा तिनको प्रयोगमार्फत विज्ञान, प्रविधि र वास्तविक जीवनका जटिल समस्याहरूको विश्लेषण, मोडेलिङ र समाधान गर्न आधार प्रदान गर्छ।

शुद्ध गणितमा विकसित सिद्धान्त, प्रमेय र गणितीय संरचनाहरू नै अनुप्रयुक्त गणित तथा गणितीय विज्ञानका आधार हुन्। भौतिक विज्ञान, इन्जिनियरिङ, कृत्रिम बुद्धिमत्ता, मेसिन लर्निङ, डेटा विज्ञान, वित्तीय गणित, गणितीय मोडेलिङ, वैज्ञानिक गणना तथा कम्प्युटेसनल विज्ञानमा प्रयोग हुने अधिकांश विधि, एल्गोरिदम र विश्लेषणात्मक प्रविधिहरू यिनै आधारमा विकसित भएका छन्। त्यसैले शुद्ध गणितको सुदृढ आधारबिना आधुनिक विज्ञान, प्रविधि र गणितीय विज्ञानको दिगो विकास सम्भव हुँदैन।

आज गणितीय विज्ञान आधुनिक विज्ञान, प्रविधि र नवप्रवर्तनको प्रमुख आधारका रूपमा स्थापित छ। यसले तार्किक चिन्तन, विश्लेषणात्मक क्षमता, समस्या समाधान, निर्णय क्षमता तथा अनुसन्धान सीपको विकास गर्दै कृत्रिम बुद्धिमत्ता, मेसिन लर्निङ, डेटा विज्ञान, बीमाङ्क विज्ञान, वैज्ञानिक गणना, गणितीय मोडेलिङ, कम्प्युटेसनल सिमुलेसन तथा उच्च-सम्पादन क्षमता भएका कम्प्युटिङ जस्ता उदीयमान क्षेत्रहरूको विकासलाई गति दिएको छ।

साथै, भूभौतिकीय मोडेलिङ, वायु तथा जल प्रदूषण विश्लेषण, जलवायु परिवर्तन, जैव-गणित, जैव-तरल गतिकी, स्फ्याक्सनल क्याल्कुलस, स्वास्थ्य, कृषि, ऊर्जा, वित्त, उद्योग तथा नीतिनिर्माणमा यसको प्रयोग निरन्तर विस्तार भइरहेको छ। यस परिप्रेक्ष्यमा गणित शिक्षा केवल परीक्षा उत्तीर्ण गर्ने माध्यम नभई वैज्ञानिक अनुसन्धान, गणितीय मोडेलिङ, नवप्रवर्तन र प्रविधि विकासको आधारका रूपमा विकास गरिनुपर्छ।

शिक्षण-सिकाइ प्रक्रियालाई अवधारणामूलक, प्रयोगात्मक, परियोजनामूलक, अनुसन्धानमुखी तथा प्रविधिमैत्री बनाउँदै विद्यार्थीमा गणितीय सोच, कम्प्युटेसनल सीप, अनुसन्धान क्षमता र नवप्रवर्तनमुखी दृष्टिकोण विकास गर्नु आवश्यक छ। नेपालको राष्ट्रिय शिक्षा नीति, डिजिटल नेपाल फ्रेमवर्क तथा साइन्स, टेक्नोलोजी, इन्जिनियरिङ र म्याथमेटिक्स (एसटीइएम/STEM) शिक्षाको अवधारणाले गणितीय विज्ञानलाई ज्ञानमा आधारित अर्थतन्त्र निर्माणको प्रमुख आधारका रूपमा स्वीकार गरेको छ।

त्यसैले विद्यालयदेखि उच्च शिक्षासम्म गणित शिक्षालाई समयसापेक्ष, अनुसन्धानमुखी र प्रविधिमैत्री बनाउँदै शुद्ध गणित, अनुप्रयुक्त गणित, गणितीय विज्ञान, कृत्रिम बुद्धिमत्ता, मेसिन लर्निङ, डेटा विज्ञान, बीमाङ्क विज्ञान तथा गणितीय मोडेलिङसँग प्रभावकारी रूपमा एकीकृत गर्न आवश्यक छ। यसबाट अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको अनुसन्धान, नवीन प्रविधिको विकास, दक्ष मानव संसाधन उत्पादन तथा नेपालको वैज्ञानिक, प्राविधिक र आर्थिक रूपान्तरणमा महत्त्वपूर्ण योगदान पुर्‍याउन सकिनेछ।

कक्षा १२ सम्म कस्तो गणित ?

नेपालमा कक्षा १२ सम्मको गणित शिक्षाले अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न नसक्नुका प्रमुख कारणहरू पाठ्यक्रमको संरचना, पाठ्यपुस्तक, शिक्षण-सिकाइ प्रक्रिया, शिक्षक व्यवस्थापन, मूल्याङ्कन प्रणाली तथा नीतिगत कार्यान्वयनसँग सम्बन्धित छन्। गणित विज्ञान-प्रविधि, मेसिन लर्निङ तथा डेटा विज्ञानको आधारभूत विषय भए पनि विद्यालय तहको वर्तमान पाठ्यक्रम विद्यार्थीको रुचि, क्षमता, भावी अध्ययन तथा पेसागत आवश्यकताअनुसार पर्याप्त लचिलो र सान्दर्भिक हुन सकेको छैन।

विशेषगरी कक्षा ११-१२ मा सबै विद्यार्थीलाई एउटै प्रकारको गणित अध्ययन गराउने व्यवस्था सबैका लागि समान रूपमा उपयुक्त देखिँदैन। विज्ञान, व्यवस्थापन, मानविकी तथा अन्य शैक्षिक धाराका विद्यार्थीका आवश्यकता फरक हुने भएकाले विषयअनुकूल गणितका विभिन्न धाराहरू विकास गरी विद्यार्थीलाई आफ्नो अध्ययन र भविष्यको पेसासँग सम्बन्धित गणित छनोट गर्ने अवसर उपलब्ध गराउन आवश्यक छ। यसले गणितप्रतिको रुचि, सिकाइ उपलब्धि तथा उच्च शिक्षामा गणितीय विज्ञान, कृत्रिम बुद्धिमत्ता, मेसिन लर्निङ र अन्य प्रविधिमुखी विषयतर्फ विद्यार्थीको आकर्षण अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुर्‍याउनेछ।

विद्यालय तहको अर्को महत्त्वपूर्ण समस्या कक्षा १ देखि १० सम्म गणितको आधारभूत सिकाइ अपेक्षित रूपमा सुदृढ हुन नसक्नु हो। प्रारम्भिक कक्षाहरूमा सङ्ख्या ज्ञान, बीजगणितीय सोच, ज्यामिति, तार्किक विश्लेषण, समस्या समाधान तथा अवधारणात्मक बुझाइमा कमजोरी रहँदा विद्यार्थीहरू माथिल्ला कक्षामा पुग्दा गणितलाई जटिल र कठिन विषयका रूपमा अनुभव गर्न बाध्य हुन्छन्।

आधारभूत अवधारणामा देखिएको कमजोरी समयमै पहिचान र सुधार हुन नसक्दा त्यसको प्रत्यक्ष असर माध्यमिक तथा उच्च माध्यमिक तहको सिकाइमा पर्छ। त्यसैले गणित शिक्षामा प्रारम्भिक कक्षादेखि नै अवधारणामूलक सिकाइ, नियमित अभ्यास, निरन्तर मूल्याङ्कन तथा समस्या समाधानमा आधारित शिक्षणलाई विशेष प्राथमिकता दिन आवश्यक छ। पाठ्यक्रम, सिकाइ उपलब्धि, पाठ्यपुस्तक, शिक्षण विधि र मूल्याङ्कन प्रणालीविच प्रभावकारी समन्वयको अभाव विद्यालय तहको गणित शिक्षाको अर्को प्रमुख चुनौती हो।

पाठ्यक्रम निर्माण र कार्यान्वयनमा पर्याप्त अनुसन्धान, विषयगत

छलफल तथा नियमित परिमार्जन हुन नसक्दा गणित शिक्षण अभै पनि रटानमुखी, परीक्षा-केन्द्रित र सूत्रमुखी बनेको छ। फलस्वरूप विद्यार्थीमा अवधारणात्मक बुझाइ, तार्किक चिन्तन, समस्या समाधान क्षमता, गणितीय मोडेलिङ तथा व्यावहारिक प्रयोगसम्बन्धी सीपको अपेक्षित विकास हुन सकेको छैन। परियोजनामूलक, अनुसन्धानमुखी, प्रयोगात्मक तथा प्रविधिमैत्री शिक्षणको प्रयोग सीमित छ भने कम्प्युटेसनल सोच, प्रोग्रामिङ, डेटा विश्लेषण तथा कृत्रिम बुद्धिमत्तासँग सम्बन्धित आधारभूत गणितीय सीपलाई पनि पर्याप्त प्राथमिकता दिइएको छैन।

साथै, पाठ्यपुस्तकको गुणस्तर र एकरूपतामा देखिएको भिन्नता, प्रश्नपत्र निर्माणमा सिकाइ उपलब्धि र पाठ्यक्रमका उद्देश्यको अपर्याप्त पालना तथा आन्तरिक मूल्याङ्कनको सीमित विश्वसनीयताले विद्यार्थीको वास्तविक सिकाइको सही मूल्याङ्कन हुन सकेको छैन। गणित शिक्षाको गुणस्तरमा शिक्षक व्यवस्थापन, सिकाइ वातावरण, संस्थागत उत्तरदायित्व तथा सामाजिक धारणाले पनि प्रत्यक्ष प्रभाव पारेका छन्।

धेरै विद्यालयमा विषयगत दक्ष, अनुभवी तथा तालिमप्राप्त गणित शिक्षकको अभाव छ भने कार्यरत शिक्षकका लागि निरन्तर व्यावसायिक विकास, आधुनिक शिक्षण प्रविधि, गणितीय मोडेलिङ, कम्प्युटेसनल विधिसम्बन्धी तालिमको अभाव छ। प्रारम्भिक तहमा कमजोर गणितीय आधार भएका विद्यार्थीहरू माथिल्ला कक्षामा पुग्दा गणितप्रति डर, आत्मविश्वासको कमी र कमजोर शैक्षिक उपलब्धिको सामना गर्न बाध्य हुन्छन्। साथै, गणितलाई अनावश्यक रूपमा कठिन विषयका रूपमा प्रस्तुत गर्ने सामाजिक धारणा र कम उत्तीर्ण दरलाई मात्र सफलता वा असफलताको मापनका रूपमा प्रस्तुत गर्ने प्रवृत्तिले विद्यार्थीको मनोविज्ञानमा नकारात्मक प्रभाव पारेको छ।

त्यसैले विद्यालय तहको गणित शिक्षामा प्रारम्भिक कक्षादेखि नै सुदृढ गणितीय आधार निर्माण गर्ने, समयसापेक्ष र लचिलो पाठ्यक्रम विकास गर्ने, विषयअनुकूल गणितका विभिन्न धाराहरू सञ्चालन गर्ने, गुणस्तरीय पाठ्यपुस्तक तयार गर्ने, दक्ष तथा तालिमप्राप्त शिक्षकको सुनिश्चितता गर्ने, विद्यार्थीकेन्द्रित र प्रविधिमैत्री शिक्षणलाई प्रवर्द्धन गर्ने तथा अवधारणात्मक सिकाइमा आधारित पारदर्शी मूल्याङ्कन र प्रभावकारी अनुगमन प्रणाली लागू गर्ने कार्यलाई उच्च प्राथमिकता दिन आवश्यक छ। यस्ता संरचनात्मक सुधारबाट मात्र विद्यालय तहमा गणितको सुदृढ आधार निर्माण भई उच्च शिक्षामा गणितीय विज्ञान, कृत्रिम बुद्धिमत्ता, मेसिन लर्निङ, डेटा विज्ञान तथा नवप्रवर्तनका क्षेत्रमा आवश्यक दक्ष मानव संसाधन उत्पादन गर्न सकिनेछ।

उच्च शिक्षामा गणितीय विज्ञान

उच्च शिक्षामा गणितीय विज्ञानको विकाससँग सम्बन्धित प्रमुख चुनौती भनेको सैद्धान्तिक ज्ञान र व्यावहारिक प्रयोगविच सन्तुलन कायम गर्नु हो। शुद्ध गणितका नाममा विद्यार्थीहरू प्रायः प्रमेयहरू कण्ठ गर्ने र सतही ज्ञानमा सीमित हुने प्रवृत्ति देखिन्छ, जसले गर्दा गणितीय सिद्धान्तहरूको गहिरो बुझाइ, तार्किक क्षमता तथा तिनको प्रयोग गर्ने दक्षता पर्याप्त रूपमा विकास हुन सक्दैन।

अर्कोतर्फ, अनुप्रयुक्त गणितका नाममा आधारभूत गणितीय सिद्धान्तहरूको गहिरो ज्ञानबिना नै केवल प्रयोगात्मक पक्षमा केन्द्रित हुने प्रवृत्तिले गणितीय विज्ञानको सैद्धान्तिक आधारलाई कमजोर बनाउँछ। गर्न सकिन्छ।

यसरी, गणितीय मोडेलिङ र सिमुलेसनले गणितीय सिद्धान्तलाई व्यावहारिक प्रयोगसँग जोड्दै वैज्ञानिक अनुसन्धान, प्रविधि विकास, नवप्रवर्तन तथा प्रमाणमा आधारित निर्णय प्रक्रियामा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्छ। ज्ञानमा आधारित अर्थतन्त्र र चौथो औद्योगिक क्रान्तिको युगमा गणितीय विज्ञान उच्च शिक्षा, वैज्ञानिक अनुसन्धान, प्रविधि विकास, डिजिटल रूपान्तरण तथा प्रमाणमा आधारित नीतिनिर्माणको महत्त्वपूर्ण आधार बनेको छ।

त्यसैले, नेपालमा शुद्ध गणित, अनुप्रयुक्त गणित तथा अन्तरविषयक गणितीय विज्ञानको गुणस्तरीय अध्ययन-अध्यापन, अनुसन्धान र नवप्रवर्तनलाई राष्ट्रिय प्राथमिकताका रूपमा विकास गर्न आवश्यक छ। उच्च शिक्षामा गणितीय विज्ञानको सुदृढीकरणका लागि पाठ्यक्रमलाई समयसापेक्ष, अनुसन्धानमुखी तथा अन्तरविषयक बनाउँदै गणितीय मोडेलिङ, वैज्ञानिक गणना, सङ्ख्यात्मक विधि, कम्प्युटेसनल सिमुलेसन, अष्टिमाइजेसन, कम्प्युटेसनल विज्ञान तथा अन्य आधुनिक गणितीय विधिहरूसँग एकीकृत गर्नुपर्छ।

साथै, अनुसन्धान प्रयोगशाला, उच्च-सम्पादन क्षमता भएका कम्प्युटिङ प्रणाली, वैज्ञानिक सफ्टवेयर तथा डिजिटल अनुसन्धान पूर्वाधारको विकासलाई प्राथमिकता दिन आवश्यक छ। मौलिक तथा अन्तरविषयक अनुसन्धानलाई प्रोत्साहन गर्दै राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय विश्वविद्यालय, अनुसन्धान संस्था, उद्योग तथा सरकारी निकायसँग सहकार्य विस्तार गर्नुपर्छ। संयुक्त अनुसन्धान, विद्यार्थी तथा प्राध्यापक आदान-प्रदान, सम्मेलन, कार्यशाला, तालिम तथा अनुसन्धान अनुदान कार्यक्रममार्फत अनुसन्धान संस्कृतिलाई सुदृढ बनाउन आवश्यक छ। साथै, अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका गुणस्तरीय जर्नलमा अनुसन्धान प्रकाशन, बौद्धिक सम्पत्ति संरक्षण, प्रविधि हस्तान्तरण तथा अनुसन्धानका उपलब्धिहरूको व्यावहारिक उपयोगलाई प्रोत्साहन गर्नुपर्छ।

गणितीय विज्ञानमा आधारित अनुसन्धानलाई भूभौतिकीय मोडेलिङ, जलवायु परिवर्तन, वायु तथा जल प्रदूषण, विपद् जोखिम न्यूनीकरण, जैव-गणित, स्वास्थ्य, ऊर्जा, कृषि, वित्तीय प्रणाली तथा औद्योगिक समस्याहरूको समाधानसँग जोड्न आवश्यक छ। यसबाट प्रमाणमा आधारित नीतिनिर्माण, प्रविधि विकास, नवप्रवर्तन तथा दिगो विकासका लक्ष्य प्राप्तमा महत्त्वपूर्ण योगदान पुग्नेछ। यसरी, उच्च शिक्षामा गणितीय विज्ञान, अनुसन्धान र नवप्रवर्तनको सुदृढीकरणले अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको अनुसन्धान क्षमता अभिवृद्धि, दक्ष मानव संसाधन उत्पादन, वैज्ञानिक आत्मनिर्भरता तथा ज्ञानमा आधारित प्रतिस्पर्धी अर्थतन्त्र निर्माणका लागि बलियो आधार तयार गर्नेछ।

गणितीय विज्ञान र कृत्रिम बुद्धिमत्ता

कृत्रिम बुद्धिमत्ता (आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स) कम्प्युटर विज्ञानको एक महत्त्वपूर्ण शाखा हो, जसले कम्प्युटर वा मेसिनलाई मानवजस्तै सिक्ने, तर्क गर्ने, निर्णय लिने तथा समस्या समाधान गर्ने क्षमता प्रदान

गणितीय विज्ञान,.....

प्रदेश सरकारमा केन्द्रको छायाँ

गर्छ। सन् १९५६ मा आयोजित डार्टमाउथ कन्फरेन्समा 'आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स' शब्द पहिलो पटक औपचारिक रूपमा प्रयोग गरिएको थियो।

प्रारम्भिक नियममा आधारित प्रणालीबाट विकसित हुँदै आज मेसिन लर्निङ र डिप लर्निङको विकाससँगै एआईले उल्लेखनीय प्रगति गरेको छ। गणितीय विज्ञान एआई, मेसिन लर्निङ, डेटा विज्ञान, बीमाङ्क विज्ञान तथा आधुनिक कम्प्युटेसनल प्रविधिको आधारभूत वैज्ञानिक जग हो। रेखीय बीजगणित, कलन (क्याल्कुलस), सम्भाव्यता सिद्धान्त, तथ्याङ्कशास्त्र, अप्टिमाइजेसन, सङ्ख्यात्मक विश्लेषण, अवकल समीकरण तथा गणितीय मोडेलिङ जस्ता गणितीय विधिहरू एआईका एल्गोरिदम, डेटा विश्लेषण, पूर्वानुमान तथा निर्णय-सहयोग प्रणालीका आधार हुन्।

गणितीय विज्ञान र कृत्रिम बुद्धिमत्ताको एकीकरण गणितीय सिद्धान्त, डेटा विश्लेषण तथा कम्प्युटेसनल प्रविधिको समन्वयबाट गरिन्छ। गणितीय मोडेल, मेसिन लर्निङ र डिप लर्निङका माध्यमबाट विकसित प्रणालीहरूले ठूलो मात्राको डेटाबाट सिक्ने, वर्गीकरण गर्ने, पूर्वानुमान गर्ने तथा जटिल प्रणालीहरूको विश्लेषण गर्न सक्षम हुन्छन्।

पर्याप्त र गुणस्तरीय डेटा उपलब्ध हुँदा एआईले उच्च शुद्धताका साथ छिटो परिणाम प्रदान गर्न सक्छ, जबकि गणितीय मोडेलिङले भौतिक नियम र कारण-कार्य सम्बन्धलाई वैज्ञानिक रूपमा व्याख्या गर्न सक्षम बनाउँछ। त्यसैले गणितीय मोडेलिङ र कृत्रिम बुद्धिमत्ता प्रतिस्पर्धी नभई परस्पर पूरक प्रविधि हुन्, जसको एकीकृत प्रयोगले पूर्वानुमानको शुद्धता, विश्वसनीयता तथा निर्णय-सहयोगलाई अझ प्रभावकारी बनाउँछ। यस एकीकरणलाई प्रभावकारी बनाउन अन्तरविषयक पाठ्यक्रम, अनुसन्धान प्रयोगशाला, उच्च-सम्पादन क्षमता भएका कम्प्युटिङ पूर्वाधार तथा विश्वविद्यालय-उद्योग सहकार्यलाई सुदृढ गर्न आवश्यक छ।

गणितीय विज्ञान र एआईको संयुक्त प्रयोग भूमौतिकीय मोडेलिङ, वायु तथा जल प्रदूषण पूर्वानुमान, जलवायु परिवर्तन विश्लेषण, विपद् जोखिम न्यूनीकरण, जैव-गणित, स्वास्थ्य, कृषि, ऊर्जा, वित्तीय विश्लेषण, यातायात, स्मार्ट सिटी, रोबोटिक्स तथा औद्योगिक स्वचालनजस्ता क्षेत्रमा वैज्ञानिक अनुसन्धान, प्रविधि विकास, प्रमाणमा आधारित नीतिनिर्माण तथा नवप्रवर्तनका लागि प्रभावकारी रूपमा गर्न सकिन्छ।

नेपाल सरकारले विज्ञान, प्रविधि तथा नवप्रवर्तनलाई राष्ट्रिय विकासको प्रमुख आधारका रूपमा स्थापित गर्न विज्ञान, प्रविधि तथा नवप्रवर्तन मन्त्रालय स्थापना गर्नु तथा आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को बजेटमार्फत गणितीय विज्ञानलाई कृत्रिम बुद्धिमत्ता र डिजिटल प्रविधिसँग जोड्ने नीतिलाई प्राथमिकता दिनु सरकारात्मक र दूरदर्शी पहल हो।

यस नीतिलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न एआई, मेसिन लर्निङ, डेटा विज्ञान, गणितीय मोडेलिङ, वैज्ञानिक गणना तथा कम्प्युटेसनल सिमुलेसनसम्बन्धी अनुसन्धान परियोजना, अनुसन्धान प्रयोगशाला, उच्च-सम्पादन क्षमता भएका कम्प्युटिङ पूर्वाधार तथा क्षमता विकास कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिन आवश्यक छ।

साथै, शिक्षक, अनुसन्धानकर्ता तथा विद्यार्थीका लागि तालिम, कार्यशाला, सम्मेलन तथा अन्तर्राष्ट्रिय सहकार्य विस्तार गर्दै अनुसन्धानबाट विकसित ज्ञान र प्रविधिलाई वातावरण, स्वास्थ्य, कृषि, ऊर्जा, उद्योग तथा अन्य राष्ट्रिय प्राथमिकताका क्षेत्रमा प्रयोग गर्नुपर्छ। यसरी गणितीय विज्ञान, कृत्रिम बुद्धिमत्ता र नवप्रवर्तनविचको प्रभावकारी समन्वयले अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको अनुसन्धान, उच्च दक्ष मानव संसाधन उत्पादन, वैज्ञानिक आत्मनिर्भरता, डिजिटल रूपान्तरण तथा ज्ञानमा आधारित प्रतिस्पर्धी अर्थतन्त्र निर्माणमा दीर्घकालीन योगदान पुर्‍याउनेछ।

निष्कर्ष

शुद्ध गणित अनुप्रयुक्त गणित तथा समग्र गणितीय विज्ञानको आधारभूत जग हो। आधुनिक विज्ञान, प्रविधि, कृत्रिम बुद्धिमत्ता, मेसिन लर्निङ, डेटा विज्ञान, बीमाङ्क विज्ञान, गणितीय मोडेलिङ, वैज्ञानिक गणना तथा कम्प्युटेसनल सिमुलेसनको विकास गणितीय सिद्धान्त र विधिमा आधारित छ।

त्यसैले ज्ञानमा आधारित अर्थतन्त्र, डिजिटल रूपान्तरण तथा चौथो औद्योगिक क्रान्तिको वर्तमान युगमा विद्यालयदेखि उच्च शिक्षासम्म शुद्ध, अनुप्रयुक्त तथा अन्तरविषयक गणितीय विज्ञानलाई सुदृढ, अनुसन्धानमुखी र प्रविधिमैत्री रूपमा विकास गर्नु अपरिहार्य छ। यसका लागि समयसापेक्ष पाठ्यक्रम, दक्ष शिक्षक, आधुनिक मूल्याङ्कन प्रणाली, अनुसन्धान पूर्वाधार, कम्प्युटेसनल सुविधा तथा अन्तरविषयक सहकार्यलाई सुदृढ गर्दै गणितीय विज्ञानलाई कृत्रिम बुद्धिमत्ता, मेसिन लर्निङ, डेटा विज्ञान तथा अन्य उदीयमान प्रविधिसँग प्रभावकारी रूपमा एकीकृत गर्न आवश्यक छ।

साथै, गणितीय ज्ञानलाई स्वास्थ्य, कृषि, ऊर्जा, वातावरण, वित्त, उद्योग, भूभौतिकीय मोडेलिङ तथा अन्य वैज्ञानिक क्षेत्रमा प्रयोग गर्दै अनुसन्धान, नवप्रवर्तन, प्रविधि हस्तान्तरण र प्रमाणमा आधारित नीतिनिर्माणलाई प्रोत्साहन गर्नुपर्छ।

सरकार, विश्वविद्यालय, अनुसन्धान संस्था तथा उद्योगविचको सहकार्य सुदृढ गरी उच्चस्तरीय अध्ययन-अध्यापन, अनुसन्धान र नवप्रवर्तनलाई प्रवर्द्धन गर्न सके गणितीय विज्ञानले अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको अनुसन्धान, उच्च दक्ष मानव संसाधन उत्पादन, वैज्ञानिक आत्मनिर्भरता, डिजिटल रूपान्तरण, ज्ञानमा आधारित प्रतिस्पर्धी अर्थतन्त्र तथा नेपालको दिगो सामाजिक-आर्थिक विकासमा दीर्घकालीन र महत्त्वपूर्ण योगदान पुर्‍याउनेछ।

(काफ्ले त्रिभुवन विश्वविद्यालय केन्द्रीय गणित विभागका उपप्राध्यापक हुन्।)

दैनिक समाचारदाता काठमाडौँ ५ साउन । सुदूरपश्चिम र कर्णाली प्रदेशमा विकसित पछिल्ला राजनीतिक घटनाक्रमले प्रदेश सरकारको स्थायित्वसँगै संघीय शासन प्रणालीमा प्रदेशको निर्णय(अधिकारबारे नयाँ बहस सुरु भएको छ। यी घटनाले आवश्यकता अनुसार प्रदेशले आफ्नै राजनीतिक निर्णय गर्न सक्ने संकेत दिएका छन् भने केन्द्रको भूमिकामाथि पनि प्रश्न उठाएका छन्।

सुदूरपश्चिम प्रदेशका मुख्यमन्त्री कमलबहादुर शाहले बजेट पारित गर्न सत्ता साझेदार नेकपा एमालेबाट सहयोग नपाएपछि एमालेका मन्त्रीहरूलाई बर्खास्त गरेका छन्। उता कर्णालीमा नेपाली कांग्रेस संसदीय दलका नेता जीवनबहादुर शाहीले आफ्ना मन्त्रीहरू सरकारबाट फिर्ता बोलाउँदै नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (नेकपा) को समर्थनमा मुख्यमन्त्री यामलाल कँडेलविरुद्ध अविश्वास प्रस्ताव दर्ता गरेका छन्।

प्रदेश सभाको कार्यकाल करिब एक वर्ष मात्र बाँकी रहेका बेला सरकार फेरबदलको औचित्यमाथि प्रश्न उठे पनि यी घटनाले प्रदेश सरकारबारे पहिलो निर्णय प्रदेशमै हुनुपर्ने सन्देश दिएको विश्लेषण भइरहेको छ। ०८१ असारमा तत्कालीन प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली र नेपाली कांग्रेसका तत्कालीन सभापति शेरबहादुर देउवाबीच भएको सातबुँदे सहमतिका आधारमा कांग्रेस(एमाले गठबन्धन बनेको थियो। सोही गठबन्धनअनुसार संघीय

सरकारसँगै अधिकांश प्रदेश सरकार गठन भएका थिए। गत वर्ष केन्द्रमा सत्ता परिवर्तन भए पनि धेरै प्रदेशमा भने पुरानै गठबन्धन कायम थियो। यसबीच नेपाली कांग्रेसले विशेष महाधिवेशनमार्फत गगन थापाको नेतृत्वमा नयाँ कार्यसमिति चयन गरिसकेको छ। नयाँ नेतृत्वले प्रदेशस्तरीय गठबन्धनबारे औपचारिक धारणा सार्वजनिक नगरेकै अवस्थामा सुदूरपश्चिम र कर्णालीमा कांग्रेसले एमालेसँगको सहकार्य अन्त्य गरेको हो। नेपाली कांग्रेसका उपसभापति विश्वप्रकाश शर्माले प्रदेशहरू प्रतिपक्षविहीन हुन नहुने धारणा सार्वजनिक गरेका थिए। उनको अभिव्यक्ति एमाले र नेकपाबीच प्रदेश सरकार गठनका विषयमा सहकार्यको चर्चा भइरहेका बेला आएको थियो। कर्णालीमा नेकपाले कांग्रेस नेता

जीवनबहादुर शाहीलाई मुख्यमन्त्री बनाउन प्रस्ताव गर्दै मुख्यमन्त्री यामलाल कँडेलविरुद्ध अविश्वास प्रस्तावमा आफ्ना सांसदको हस्ताक्षर गराइसकेको छ। शाही कांग्रेसको संस्थापनइतर समूहका नेता भएकाले उनको नेतृत्वबारे पार्टीभित्र पनि सहज अवस्था नरहेको आकलन गरिएको छ। सुदूरपश्चिमका मुख्यमन्त्री शाहले पनि एमालेका मन्त्रीहरूलाई बर्खास्त गर्नुअघि काठमाडौँ आएर पार्टी नेतृत्वसँग छलफल गरेका थिए। बजेट विवाद समाधानमा केन्द्रबाट अपेक्षित सहयोग नपाएपछि उनले यस्तो निर्णय लिनुपरेको बुझाई राजनीतिक वृत्तमा छ। यस्तै, लुम्बिनी प्रदेशका मुख्यमन्त्री चेतनारायण आचार्य पनि सत्ता जोगाउने प्रयासस्वरूप काठमाडौँ आए पनि उनले कुनै शीर्ष नेतासँग भेट नभएको

बताएका छन्। कर्णालीका मुख्यमन्त्री यामलाल कँडेल पनि केन्द्रबाट कुनै राजनीतिक निकास निस्कने आशामा राजीनामा नदई बसेका छन्। बागमती र कोशी प्रदेशमा पनि सत्ता समीकरण परिवर्तनको चर्चा चलिरहे पनि एमालेले केन्द्रीय निर्देशनपछि मन्त्रीहरूको राजीनामा केही समयका लागि स्थगित गरेको बताइएको छ। नेपालको संविधानको धारा १६८ ले एकल बहुमत, गठबन्धन, सबैभन्दा ठूलो दल तथा बहुमत जुटाउन सक्ने प्रदेशसभा सदस्यको नेतृत्वमा सरकार गठन गर्ने व्यवस्था गरेको छ। तर व्यवहारमा प्रदेश सरकार गठन, सत्ता परिवर्तन र मन्त्री नियुक्तिजस्ता निर्णयमा प्रदेशभन्दा बढी केन्द्रीय नेतृत्वको प्रभाव देखिने गरेको छ। संघीयताको मर्मअनुसार दलहरूको प्रदेश संरचना भए पनि सत्ता समीकरण, मन्त्री चयन र सरकार परिवर्तनजस्ता विषयमा प्रदेश नेतृत्वले स्वतन्त्र रूपमा निर्णय गर्न नसक्ने अवस्था कायमै छ। परिणामस्वरूप, प्रदेशलाई अधिकार नदिएको भन्दै केन्द्रको आलोचना गर्ने राजनीतिक दलहरू स्वयं आफ्नै दलभित्र प्रदेशलाई निर्णय गर्ने अधिकार दिन नसकेको अवस्था देखिएको छ। विश्लेषकहरूका अनुसार गठबन्धनसम्बन्धी निर्णय केन्द्रबाट हुने र त्यसको प्रभाव सबै प्रदेश सरकारमा पर्ने अभ्यासले प्रदेश सरकारको स्थायित्व र संघीयताको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा चुनौती थप्दै गएको छ।

निर्वाचन पदाधिकारीको सुनुवाइ साउन १२ र १३ गते

दैनिक समाचारदाता काठमाडौँ ५ साउन । प्रस्तावित प्रमुख निर्वाचन आयुक्त तथा निर्वाचन आयुक्तहरूको संसदीय सुनुवाइ साउन १२ र १३ गते हुने भएको छ। मंगलबार सिंहदरबारमा बसेको संसदीय सुनुवाइ समितिको बैठकले प्रस्तावित दुई निर्वाचन आयुक्तको सुनुवाइ साउन १२ गते र प्रमुख निर्वाचन आयुक्तको सुनुवाइ साउन १३ गते गर्ने निर्णय गरेको समितिका सभापति बोधनारायण श्रेष्ठले जानकारी दिए। बैठकमा प्रमुख निर्वाचन आयुक्त

र निर्वाचन आयुक्त पदका लागि प्रस्तावित व्यक्तिहरूविरुद्ध प्राप्त उजुरी तथा उनीहरूले पेस गरेका कार्ययोजनाबारे छलफल गरी सदस्यहरूलाई वितरण गरिएको थियो। गत असार १९ गते बसेको संवैधानिक परिषद्को बैठकले प्रमुख निर्वाचन आयुक्त पदमा मानबहादुर कार्की तथा निर्वाचन आयुक्त पदमा डा. राजीव सुब्बा र गुरुप्रसाद बाग्लेलाई नियुक्तिका लागि सिफारिस गरेको थियो। समितिका अनुसार दुवै दिनको सुनुवाइ बैठक विहान ११:१५ बजे सिंहदरबारमा बस्नेछ।

बागमतीमा एमाले मन्त्रीले आज राजीनामा दिने

दैनिक समाचारदाता काठमाडौँ ५ साउन । बागमती प्रदेश सरकारमा सहभागी नेकपा (एमाले) का मन्त्रीहरूले मंगलबार मुख्यमन्त्री इन्द्रबहादुर बानियाँसमक्ष राजीनामा बुझाउने भएका छन्। पार्टी केन्द्रको निर्देशनअनुसार एमाले सरकारबाट बाहिरिने तयारीमा पुगेको हो। स्वास्थ्यमन्त्री किरण थापा मगर का अनुसार एमालेका सबै ६ जना मन्त्रीले आजै राजीनामा बुझाउनेछन्। सरकारलाई दिएको समर्थन पनि फिर्ता लिने तयारी रहेको उनले बताए। 'हामीले राजीनामा गर्ने निश्चित भएको छ। केहीबेरमै मुख्यमन्त्रीलाई राजीनामा बुझाउँदैछौं। संसदीय दलको समन्वयमा प्रक्रिया अघि बढाइएको छ,' उनले भने। यसअघि सोमबार काठमाडौँमा बसेको एमाले बागमती प्रदेश

संसदीय दलको बैठकले तत्काल सरकारबाट नबाहिरिने निर्णय गरेको थियो। तर केन्द्रबाट आएको निर्देशनपछि निर्णय परिवर्तन गरिएको हो। एमाले संसदीय दलका नेता जगन्नाथ थपलियाले पनि मन्त्रीहरूको राजीनामाका लागि मुख्यमन्त्रीसँग समन्वय भइसकेको जानकारी दिए। उनका अनुसार प्रदेश सुशासन केन्द्र, जावलाखेलमा मुख्यमन्त्रीलाई भेटेर राजीनामा बुझाइनेछ। उनले पार्टी केन्द्रको निर्देशनअनुसार सरकारबाट अलग हुने निर्णय गरिएको र नयाँ सरकार गठनबारे केन्द्रबाट थप निर्देशन आएपछि त्यसअनुसार अघि बढिने बताए। यता मुख्यमन्त्री इन्द्रबहादुर बानियाँले एमाले मन्त्रीहरूको राजीनामा आउने जानकारी पाएपछि सुशासन केन्द्र बाकी पृष्ठ ४मा

विहानको सुरुवात ताजा समाचारसँगै । विहान-विहानै देश-दुनियाँका ताजा, विश्वसनीय र विश्लेषणात्मक समाचार पढ्नुस् –तपाईंको आफ्नै पत्रिका । साथै जहाँ पत्रिका उपलब्ध छैन त्यहाँका लागि- Website www.esamachardainik.com

राष्ट्रिय दैनिक

सुमाचार दैनिक

जनकपुर

सिक्किम सुरुङ दुर्घटना : नौ मजदुरको मृत्यु, १५ अभै फसे

दैनिक समाचारदाता काठमाडौं ५ साउन । भारतको हिमाली राज्य सिक्किममा निर्माणाधीन जलविद्युत् आयोजनाको सुरुङ भत्किँदा कम्तीमा नौ जना मजदुरको मृत्यु भएको छ भने १५ जना अभै सुरुङभित्र फसेका छन्। विपत्ति मिथेन ग्यासका कारण उद्धार कार्य अत्यन्तै कठिन बनेको अधिकारीहरूले बताएका छन्।

दुर्घटना सोमबार टिस्टा नदीमा निर्माणाधीन सरकारी जलविद्युत् आयोजनाको सुरुङमा भएको हो। घटनाका बेला मजदुरहरू सुरुङ निर्माणको काममा संलग्न थिए। सिक्किम राज्य विपद् व्यवस्थापन प्राधिकरणका निर्देशक राजीव रोकाले प्रारम्भिक रूपमा २५ देखि २७ जना मजदुर फसेको अनुमान गरिएकोमा हालसम्म नौ जनाको

शव निकालिएको जानकारी दिए। उनका अनुसार अभै १५ जना सुरुङभित्र रहेको अनुमान गरिएको छ र उनीहरूको उद्धारका लागि अभियान जारी छ। प्रारम्भिक अनुसन्धान अनुसार सुरुङ भत्किनुको कारण विस्फोट हुन सक्ने आशंका गरिएको भए पनि वास्तविक कारण अभै खुल्न सकेको छैन। दुर्घटना सुरुङको गहिरो भागमा भएकाले अनुसन्धानमा कठिनाइ

भइरहेको अधिकारीहरूले बताएका छन्। पछिल्ला केही दिनयता परेको अविरल मनसुनी वर्षाले पनि दुर्घटनामा भूमिका खेलेको हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ। उद्धार कार्यमा सबैभन्दा ठूलो चुनौती सुरुङभित्र चट्टानबाट निस्किएको विपत्ति मिथेन ग्यास बनेको छ। अक्सिजन उपकरण सहितका विशेष उद्धार टोलीलाई मात्र सुरुङभित्र प्रवेश

गर्न अनुमति दिइएको छ। निर्देशक रोकाले मिथेन ग्यासको उच्च मात्राका कारण उद्धार अभियान जटिल बने पनि तीव्र रूपमा जारी रहेको बताए। खानी दुर्घटनामा उद्धारको अनुभव भएका विशेष दक्ष टोलीलाई समेत परिचालन गरिएको उनले जानकारी दिए।

भारतमा ठूला पूर्वाधार आयोजना निर्माणका क्रममा यस्ता दुर्घटना पटक(पटक दोहोरिने गरेका छन्। वातावरणविद्हरूले हिमाली क्षेत्रमा तीव्र गतिमा भइरहेको विकास निर्माणले प्राकृतिक जोखिम बढाएको चेतावनी दिँदै आएका छन्। यसअघि सन् २०२३ मा उत्तराखण्ड राज्यमा निर्माणाधीन सडक सुरुङ भत्किँदा ४१ जना मजदुर १७ दिनसम्म सुरुङभित्र फसेका थिए। उनीहरूलाई लामो उद्धार अभियानपछि सकुशल बाहिर निकालिएको थियो।

वैदेशिक रोजगारी रोकिँदैन, सुरक्षित बनाउँछौं : मन्त्री यादव

दैनिक समाचारदाता काठमाडौं ५ साउन । युवा, श्रम तथा रोजगारमन्त्री रामजी यादवले वैदेशिक रोजगारीलाई तत्काल रोकन सम्भव नभएको भन्दै त्यसलाई सुरक्षित, मर्यादित र व्यवस्थित बनाउनेतर्फ सरकार केन्द्रित रहेको बताएका छन्। मंगलबार वैदेशिक रोजगार विभागको अनुगमनका क्रममा मन्त्री यादवले विश्वव्यापीकरणको वर्तमान परिवेशमा वैदेशिक रोजगारीलाई पूर्ण रूपमा रोकन नसकिने भएकाले श्रमिकको सुरक्षा र अधिकार सुनिश्चित गर्नु सरकारको प्राथमिकता भएको स्पष्ट पारे।

उनले नेपाली श्रमिक शोषणमा नपर्नु, उचित पारिश्रमिक पाउनु तथा आधारभूत जीवनस्तर र सेवा(सुविधा सुनिश्चित होस् भन्ने उद्देश्यले युरोपेली मुलुकहरूसँग श्रम सम्झौताका लागि पहल भइरहेको जानकारी दिए। मन्त्री यादवले वैदेशिक रोजगारीलाई व्यवस्थित र मर्यादित बनाउन सुरक्षित तथा उच्च प्रतिफल दिने नयाँ गन्तव्य मुलुकको खोजीमा सरकार सक्रिय रहेको बताए। साथै, आन्तरिक श्रम बजारमा देखिएका समस्या समाधानका लागि पनि मन्त्रालयले नयाँ योजना अघि सारेको जानकारी दिए। देशभित्र कार्यरत श्रमिकले उचित

पारिश्रमिक नपाउने र श्रम शोषणमा पर्ने गुनासोलाई सम्बोधन गर्न श्रम विभागले छिट्टै अनलाइन प्लेटफर्म सञ्चालनमा ल्याउने उनले बताए। उक्त प्रणाली लागू भएपछि श्रमिकहरूले सामान्य सेवाका लागि पनि श्रम कार्यालयमा धाउनुपर्ने बाध्यताको अन्त्य हुने विश्वास व्यक्त गरे। मन्त्री यादवले भने, 'वैदेशिक रोजगारीलाई तुरुन्तै रोकन सकिने अवस्था छैन, न त त्यसो गर्नु उचित हुन्छ। आजको विश्व 'ग्लोबल भिलेज' बनेको छ, जहाँ एक देशबाट अर्को देशमा रोजगारीका लागि आवतजावत स्वाभाविक प्रक्रिया हो। त्यसैले हामी प्राथमिकता वैदेशिक रोजगारी रोकने होइन, सुरक्षित, मर्यादित र व्यवस्थित बनाउने हो। हामी नेपाली श्रमिक शोषणमा नपर्ने सुरक्षित श्रम बजारको खोजीमा छौं।' उनले आन्तरिक श्रम बजारमा हुने श्रम शोषणसम्बन्धी उजुरी दर्ताका लागि पनि अनलाइन प्रणाली सञ्चालन गरिने जानकारी दिँदै यसबाट सेवाग्राहीलाई डिजिटल माध्यमबाट सहज सेवा उपलब्ध हुने बताए। मन्त्री यादवले विगतमा कानून कार्यान्वयन कमजोर हुँदा ठगीमा संलग्नहरूको मनोबल बढेको स्वीकार गर्दै अब त्यस्ता गतिविधिविरुद्ध सरकार कडा रूपमा प्रस्तुत हुने चेतावनी दिए।

बागमतीमा.....

जावलाखेलतर्फ प्रस्थान गरेको बताएका छन्। बागमती प्रदेशमा नेपाली कांग्रेसका इन्द्रबहादुर बानियाँ नेतृत्वको सरकारमा एमालेका डा. दिनेशचन्द्र देवकोटा, भरत केसी, जयराम थापा, मधुसूदन पौडेल, किरण थापा मगर र बिन्दु श्रेष्ठ मन्त्री रहेका छन्। नयाँ आर्थिक वर्ष २०८३/८४ सुरु भएसँगै प्रदेश सरकारले मन्त्रालयको संख्या १४ बाट घटाएर ८ मा सीमित गरेको थियो। मन्त्रालय पुनर्संरचना र कार्यविभाजन फेरबदल भए पनि कांग्रेस-एमालेबीचको सत्ता सहकार्य लामो समय टिक्न सकेन।

कोरियन भाषा

दैनिक समाचारदाता काठमाडौं, ५ साउन । रोजगार अनुमति प्रणाली (ईपीएस) अन्तर्गत दक्षिण कोरियामा रोजगारीका लागि सञ्चालन हुने कोरियन भाषा परीक्षाको आवेदन खुला गरिएको छ। युवा, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालयअन्तर्गतको वैदेशिक रोजगार विभाग, ईपीएस कोरिया शाखाले नेपाल(दक्षिण कोरिया)बीच भएको समझदारीपत्र (एमओयू) अनुसार भाषा परीक्षाका लागि आवेदन आह्वान गरेको हो। यसपटक दक्षिण कोरियाले ईपीएसमार्फत ७ हजार २ सय नेपाली कामदारको माग गरेको

परीक्षाका लागि आवेदन खुला

छ। एचआरडी कोरियाका अनुसार उत्पादनमूलक क्षेत्रमा ५ हजार, कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रमा २ हजार, सेवा क्षेत्रमा १ सय तथा वन क्षेत्रमा १ सय जनाको कोटा छुट्याइएको छ। भाषा परीक्षाका लागि आवेदन २७ जुलाई २०२६ देखि २ अगस्ट २०२६ सम्म अनलाइनमार्फत दिन सकिनेछ। आवेदकको उमेर १८ वर्ष पूरा भई ३९ वर्ष ननाघेको हुनुपर्नेछ। साथै, फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट सजाय नपाएको, दक्षिण कोरियामा गैरकानुनी रूपमा बसोबास गरी निष्कासन नभएको, नेपाल सरकारले वैदेशिक रोजगारीमा जान रोक

आवेदन खुला

नलगाएको तथा ई(९ वा ई(१० भिसामा कोरियामा पाँच वर्ष वा सोभन्दा बढी नबसेको हुनुपर्ने मापदण्ड तोकिएको छ। पहिलो चरणको भाषा परीक्षाको नतिजा सार्वजनिक भएपछि दोस्रो चरणको परीक्षा सञ्चालन गरिनेछ। परीक्षाका लागि २८ अमेरिकी डलर शुल्क लाग्नेछ। ईपीएस कोरिया शाखाका अनुसार अन्तिम परीक्षामा सफल उम्मेदवारको नतिजा प्रकाशन भएको मितिबाट दुई वर्षसम्म वैध हुनेछ। साथै, कोरियन भाषा परीक्षा उत्तीर्ण गर्नु मात्र दक्षिण कोरियामा रोजगारी सुनिश्चित हुने आधार नभएको पनि शाखाले स्पष्ट पारेको छ।

धनुषामा १११ सवारीबाट कालो सिसा हटाइयो

दैनिक समाचारदाता जनकपुरधाम, ५ साउन । जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय धनुषाले कानुनविपरीत जडान गरिएका कालो सिसा (टिन्टेड ग्लास) तथा कालो स्टिकर हटाउने अभियानअन्तर्गत हालसम्म १११ वटा सवारी साधनबाट कालो सिसा र स्टिकर हटाएको छ। प्रहरीले असार १७ गतेदेखि सुरु गरेको अभियानमा हालसम्म ७१२ वटा सवारीसाधन जाँच गरेको जनाएको छ। तीमध्ये १११ वटा सवारीसाधनमा जडान गरिएका कालो सिसा तथा कालो स्टिकर हटाइएको हो। जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय धनुषाका प्रमुख प्रहरी निरीक्षक

खगेन्द्र दाहालले आपराधिक गतिविधि नियन्त्रण तथा सडक सुर

क्षालाई प्रभावकारी बनाउन अभियान सञ्चालन गरिएको बताए। उनका अनुसार कालो सिसा हटाइएपछि आपराधिक गतिविधि, अवैध कारोबार, फरार अभियुक्तको आवागमन, हतियार ओसारपसार तथा शंकास्पद व्यक्तिको पहिचान गर्न सहज हुने अपेक्षा गरिएको छ।

प्रहरी निरीक्षक दाहालका अनुसार सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा ३९ तथा सवारी तथा यातायात व्यवस्था नियमावली, २०५४ को नियम १२ बमोजिम राष्ट्रपति र प्रधानमन्त्रीबाहेक अन्य विशिष्ट व्यक्ति वा सर्वसाधारणले आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरी धरौटी राखेपछि अधिकतम २० प्रतिशतसम्म मात्र कालो सिसा प्रयोग गर्न पाउने व्यवस्था छ। उनले अभियानलाई निरन्तरता दिइने बताउँदै यसबाट सवारी आवागमनलाई थप सुरक्षित र पारदर्शी बनाउन तथा अपराध नियन्त्रणमा प्रभावकारी सहयोग पुग्ने विश्वास व्यक्त गरे।

शिक्षा र स्वास्थ्य समता शुल्क हाल लागू नहुने

दैनिक समाचारदाता काठमाडौं, ५ साउन । सरकारले शिक्षा समता शुल्क र स्वास्थ्य समता शुल्क हालका लागि लागू नगर्ने निर्णय गरेको छ। प्रधानमन्त्री बालेन शाहले फेसबुकमार्फत निजी शिक्षा र स्वास्थ्य क्षेत्रमा प्रस्ताव गरिएको ३ प्रतिशत समता शुल्क तत्काल कार्यान्वयन नगर्ने निर्णय गरिएको जानकारी दिएका हुन्। उनले निजी शिक्षा र स्वास्थ्य क्षेत्रमा एकैपटक समता शुल्क लागू गर्दा आमनागरिकमाथि थप आर्थिक भार पर्ने र निराशा बढ्न सक्ने भएकाले

अर्थमन्त्री स्वर्णिम वाग्लेसँगको परामर्शपछि उक्त निर्णय गरिएको उल्लेख गरेका छन्। प्रधानमन्त्री शाहका अनुसार समता शुल्कको उद्देश्य दुर्गम तथा पछाडि परेका क्षेत्रका नागरिकलाई गुणस्तरीय शिक्षा र स्वास्थ्य सेवामा पहुँच विस्तार गर्नु, दलित, सिमान्तकृत तथा विपन्न बालबालिकालाई सहयोग पुर्याउनु, स्वास्थ्य बीमा विस्तार गर्नु तथा त्यसका लागि आवश्यक आर्थिक स्रोत जुटाउनु थियो। साथै करको दायरा विस्तार गरी अर्थतन्त्रलाई थप व्यवस्थित बनाउने लक्ष्य पनि रहेको उनले बताएका छन्।

शाहले समता शुल्कबारे नागरिक तहबाट आएका प्रतिक्रियाप्रति सरकार गम्भीर रहेको उल्लेख गर्दै नागरिकको हितलाई केन्द्रमा राखेर निर्णय गर्ने र आवश्यक परे नीति सुधार तथा परिमार्जन गर्न सरकार सधैं तयार रहने बताए। उनले विपन्न तथा गरिब नागरिकले गुणस्तरीय शिक्षा र स्वास्थ्य सेवा पाउन सक्नु भन्ने उद्देश्यले निजी अस्पतालमा १० प्रतिशत बेड तथा निजी क्याम्पस र विश्वविद्यालयमा १० प्रतिशत सिट पारदर्शी र न्यायोचित ढंगले उपलब्ध गराउने नीति कार्यान्वयनमा सरकार प्रतिबद्ध रहेको पनि स्पष्ट पारे।

अब उत्कृष्ट भविष्यको रोजाई

MIT Campus, Janakpurdham

“आजको सही निर्णय, भोलिको सफल भविष्य”

किन रोज्ने

- SEE पछि उत्कृष्ट अध्ययनको अवसर
- विज्ञान, वाणिज्य तथा व्यवस्थापन संकायमा विशेष सफलता
- नियमित कक्षा, अतिरिक्त शैक्षिक गतिविधि र करिअर मार्गदर्शन
- प्रतिस्पर्धात्मक परीक्षाको तयारीमा विशेष ध्यान
- आधुनिक प्रयोगशाला तथा सुविधा सम्पन्न कक्षा कोठा

Janakpurdham-4, Dhanusha Nepal

Mob. No. 9801670856, 9801670861, 9854025907, 9844005260 Phone : 041-425035, 526377

Email: mitcampus.jnk@gmail.com Website: www.mitjnk.edu.np

विज्ञान, वाणिज्य तथा व्यवस्थापन शिक्षामा विश्वासिलो नाम

‘समाचार दैनिक जनकपुर’का लागि प्रकाशक ललिता दास, सल्लाहकार : हेमन्त साह, कार्यकारी सम्पादक प्रमोद पण्डित, सम्पादक : कैलास दास, मुद्रक: न्यू मोडेल अफसेट प्रेस, जनकपुरधाम, सम्पादित कार्यालय: विद्यापति चौक, जनकपुरधाम, मो.नं.: ९८५४०२५१९४